

The background features a vibrant green and yellow geometric pattern of overlapping triangles and squares. In the center, there is a white rectangular box with a decorative, scalloped border. The box contains Hebrew text. Surrounding the box are various decorative elements: stylized green and yellow floral motifs, butterflies, and a rainbow. The overall theme is celebratory and nature-inspired.

**עבודה בהתוועדות
ט"ו בשבט**

**מוסי וולף
כיתה ט'
שבט ה'תשע"ה**

מה זה ט"ו בשבט?

הראשון שבו מוזכר ט"ו בשבט הוא המשנה:
"ארבעה ראשי שנים הם.
באחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים.
באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה.
רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים, באחד בתשרי.
באחד בתשרי ראש השנה לשנים ולשמטין וליובלות,
לנטיעה ולירקות.
באחד בשבט, ראש השנה לאילן,
כדברי בית שמאי. בית הלל אומרים, בחמשה עשר בו".
ישנה מחלוקת בין בית הלל לבין בית שמאי
מתי ר"ה לאילנות: האם בר"ח שבט או בט"ו בשבט?

מה זה בכלל ר"ה לאילנות?

ישנם הרבה הלכות שקשורות לפירות האילן:
תרומות, מעשרות, ערלה, ביכורים ונטע רבעי.
ההלכה אומרת שאסור להפריש תרומה
מהפירות החדשים על פירות ישנים וכן להפך.
למשל, אם יש לי מחסן עם 100 ארגזים,
50 מהם קטפתי היום (ט"ז שבט)
50 מהם קטפתי שבוע שעבר,
ועדיין לא הפרשתי מהם תרומות ומעשרות-
אסור לי להפריש משניהם יחד אלא כל אחד בנפרד.
רמב"ם: אין תורמים מפירות שנה זו
על פירות שנה שעברה
ולא מפירות שנה שעברה על פירות שנה זו.
ואם תרם- אינה תרומה.
וט"ו בשבט הוא ר"ה למעשרות האילן.

הסבר המחלוקת של בית שמאי ובית הלל:

בתחילת מסכת ראש-השנה אומרת המשנה –
”באחד בשבט ראש-השנה לאילן,

כדברי בית-שמאי. בית-הלל אומרים, בחמישה עשר בו.”
ומוסבר (תלמוד-ירושלמי ראש-השנה פרק א, הלכה ב)
שנקודת המחלוקת היא עד איזה תאריך בשנה החדשה
”חיים (האילנות) ממי השנה שעברה.”

בית-שמאי סוברים שנקודת הזמן הגבולית היא אחד בשבט,
ואילו בית-הלל סוברים שאף אילנות שחנטתם הייתה

לאחר מכן – עד ט”ז בשבט – יונקים עדיין ממי השנה שעברה.
ויש לומר כי גם במחלוקת זו הולכים בית-הלל
ובית-שמאי לשיטתם בעניין ’בכוח’ או ’בפועל’:
כלומר, הן בית-הלל והן בית-שמאי מסכימים

שהאילן יונק מגשמים שירדו עד ארבעה חודשים לאחור.
השאלה היא ממתי מתחילים למנות ארבעה חודשים אלה.

והתשובה העקרונית על כך היא
(ובכך עדיין אין מחלוקת) – מהיום שבו נידונים האילנות על המים.
כאן מתעוררת מחלוקת בין בית-שמאי לבית-הלל –
איזה יום יש להחשיב כיום הדין של האילנות.
דהנה, כידוע, בראש-השנה (א' בתשרי) נידון כל העולם כולו ודין
זה כולל את כל סוגי השפע למיניו, גם מים.
אולם דין זה (בראש-השנה) על המים הוא בכוח ובהעלם בלבד,
בה בשעה שגזר הדין הגלוי על המים
ניתן בפועל רק ב"חג" (סוכות) – ט"ו בתשרי.
לאור הנ"ל נמצא אפוא, כי בית-הלל מונים ארבעה חודשים
מהיום שבו נידון העולם על המים בפועל וזהו ט"ו בתשרי;
על-כן ראש-השנה לאילנות הוא ט"ו בשבט.
לעומת זאת בית-שמאי מונים ארבעה חודשים
מיום הדין בכוח (ובהעלם) על המים,
שהוא א' בתשרי ועל כן ראש-השנה לאילנות
(לשיטתם) הוא אחד בשבט
(מתוך שיחה של הרבי תשמ"ח)

מנהגי ט"ו בשבט: אין אומרים תחנון. גם לא במנחה שלפניו.
מנהג ישראל: לאכול פירות
מובא בגמרא: "כי האדם עץ השדה",
ושם זה כתוב בתור משל.

האילן נמשל לאדם. אדם, מצד אחד הוא מל' אדמה,
ומצד שני הוא מל' "אדמה לעליון". איך?
איך גוף האדם מקביל לקב"ה?
הראש, מקביל ל' של אותיות הוי'. למה?
כמו שהי' קטנה, כך הראש קטן.
אבל עם זה שהוא קטן, יש בו שכל רב.
ה' - יש פעמיים. הה' מדבר על 2 הידיים.
הו' מקבילה לגב.

האדם נקרא עולם קטן, כי בנפשו יש את כל החלקים של
הבריאה: דומם, צומח וחי.

הדומם באדם - זה הדיבור. כלומר - האותיות. אותיות הדיבור.
הצומח, זה המידות. כי אפשר להצמיח מידות. זה עניין של
חינוך. מידות מגיל קטנות הם צומחות. מתבגרות.
חי - חיות האדם. הפעולות שלו וכו'.
המעלה של האדם על הבהמה זה השכל.

יש פס' בתורה: "כי ממנו תאכל ולא תכרות"-
הגמרא אומרת שהכוונה היא לעץ פרי אשר ההלכה אוסרת לכרות אותו.
לעומת זאת יש פס' אחר "אותו תכרית שחית וכרת".
וכאן מדובר בשונה מעץ פרי על עצי סרק, שלא מניבים פרי.
הגמרא מקבילה את העץ פרי ואומרת שזה משל,
הנמשל מדובר בת"ח שהוא הגון.
ולעומת זאת הפרי השני מדבר על ת"ח שאינו הגון.
ת"ח שהוא הגון נמשל לעץ פרי.
הוא מעביר את התורה בצורה נכונה לילדים, לתלמידים,
ואסור לבזות אותו. כמו שצריך לכבד את העץ ולא לכרות אותו,
כך צריך לכבד את הת"ח.
לעומתו הת"ח שאינו הגון. שאין בו מידות טובות,
משתמש בידע שלו לדברים לא טובים.
זה מקביל לעצי סרק, שאותם צריך לכרות ולא להשאיר זכר.
ט"ו בשבט עניינו זה המידות. כי הפירות זה כמו המידות.
כל המנהגים בט"ו בשבט זה עניין של תענוג.
אכילת פירות מורה על תענוג. משהו שהוא לא חובה.
תענוג זה עניין של מידות. הפירות זה עניין של צמיחה.
הכי חשוב בט"ו בשבט זה העניין של המידות בנפש.
זה לקחת את השכל, את הידע,
ולהכניס אותו לתוך סלסלה של פירות,
לעדן את זה במידות. התורה בכלי מפואר.

בזהר כתוב שלאדם יש 4 תארים:
אדם, איש, גבר, אנוש.
אדם- החלק הכי גבוה שהוא בבחינת "אדמה לעליון".
איש- איש זה שייך למידות.
כמו שכתוב באבות "במקום שאין אנשים השתדל להיות איש".
גבר- התגברות על תאוות.
אנוש- מלשון מצב אנוש.
המטרה שלנו היא שהאדם יגיע כמה שיותר גבוה.
שהשכל שלו ינתב את המידות.
ולכן- אם ת"ח הגון, אזי השכל משפיע על המידות.
ואם ח"ו תלמיד חכם שאינו הגון, צריך לכרות אותו.

חסיד אחד פנה לאדמוה"ז ואמר לו: רבי, מה חסר לי?
אני לומד, מתפלל, עושה כל מה שצריך.
ענה לו אדמוה"ז: השכל שלך באמת משופשף.
אך המידות שלך, הם כמו של בעל חי.
עדיין לא השתפשפת. לא התגברת.
משל למלך, שכל הדברים בארמונו היו מזהב.
אפילו המטאטא היה מזהב.
אבל מי הטיפש שישתמש במטאטא זהב?
החסידות היא מטאטא הזהב.
בעצם חבל להשתמש בחסידות בשביל דברים בסיסיים,
כמו לגרש מחשבות זרות.
האדם יכול להשתמש גם בעזרים אחרים.
בחסידות נדרש לרומם את המידות החיוביות,
ולהגדיל אותם. ולא להפך.

"כי האדם עץ השדה" -

משמעות חדשה לפסוק מפורסם

התורה מלמדת אותנו "כי האדם עץ השדה" (דברים כ', י"ט) האימרה הזו נפוצה בגן הילדים, בכיתות הלימוד ואפילו הפכה לשיר פופולרי. אך, נחשוב לרגע: מה משותף לאדם ולעץ? האם בט"ו בשבט נוכל לצאת אל הרחוב, לשבת בצילו של עץ וללמוד לקח לחיי היום-יום שלנו? הבה ונצא לסיור בין העצים.

נבחן את העץ. גזע חסון. ענפים מתפשטים לכל עבר. קשה להאמין, אבל הכל התחיל בגרעין אחד קטן. הפוטנציאל הגרעיני מדהים;

השקעה קטנה בגרעין, תניב עץ חסון ופירות משובחים. ילד קטן הוא כמו גרעין; אדם בוגר הוא העץ.

מעוניינים באדם בוגר, יציב ומלא ערכים? השקיעו בילדים.

אולי הם קטנים, אפילו תינוקות. אבל ההשקעה תשתלם, כשהם יגדלו ויתבגרו. **נביט אל הארץ. נחפש את השורשים. היכן הם? האם הם קיימים?** כן, הם קיימים. ובלעדיהם העץ לא יחזיק מעמד. רוח קלה תהפוך אותו על פניו.

האמונה היא השורש. היא זו שנותנת לאדם את היציבות. היא מעניקה לו חוסן פנימי גם בעתות משבר.

בלעדיה, רוחות קלות, לחצים חברתיים או סביבה משתנה תזעזע את חייו. המאמין לא יחשוש מכל אלו: האמונה היא נר לרגליו, לאורה ילך ועל-פיה יתנהג.

אבל אין די בכך. העץ לא מורכב מגרעין ושורשים בלבד. העץ הוא הגזע, הענפים.

לא ניתן להסתפק באמונה בלבד. יש להתקדם ולפעול, לגדול ולהתרחב. הגזע והענפים הם המעשים הטובים של האדם.

קיימת מצוה? העץ צמח בעוד סנטימטר.

כיבדת את ההורים? עוד ענף נולד, והעץ הולך וגדל...

כדאי לזכור שעץ טוב לא מפסיק לגדול.

ברגע שהגדילה נפסקת חלילה, הענפים ייבשו, וענפים חדשים לא יופיעו.

ולסיום: האם העץ הוא 'עץ סרק', או שמא נהנים ממנו כולם?

זוהי שאלה שיש לתת עליה היטב את הדעת.

לעצים מסויימים שורשים איתנים, גזע חסון והרבה ענפים.

האם הכל נהנים מהם? או שמא הם אנוכיים, במידת מה?

על האדם – העץ – לזכור תמיד את הזולת. להעניק, לתת את המיטב.

הפירות שאתה מעניק היום, יהפכו מחר לאילנות.

אל תתן למעגל הזה להפסק.

(מעובד מתוך תורתו של הרבי)

בתפילת הגשם אנו מבקשים "במשמנינו אל תהי רזון"-
אנחנו מבקשים מהקב"ה הרבה גשם,
כדי שהתבוא תהיה דשנה, ושהזית יהיה מלא בשמן.
שלא יהיה מצומק בכלל, אלא מלא.
הרבה פעמים אנחנו מתעסקים עם יהודים שלא שומרים תומ"צ,
ומתרגשים כל פעם שהוא עושה מצווה כמו:
להתפלל פעם ביום, להניח תפילין בפעם הראשונה וכדו'.
אבל צריך להזהר שהשמן שלנו- הילדים שלנו, אנחנו,
שאנחנו מתפללים 3 תפילות ביום ועושים הרבה מצוות,
צריך להזהר שלא נצטמק.
ט"ו בשבט מדבר על א"י.
ומסופר שפעם הגיע חסיד מירושלים לליובאוויטש,
והצ"צ יצא לקראתו בבגדי שבת.
וכל זה למה? כי הוא כיבד את א"י.

מקורות:

א-א"צ א"ח

א-א"ק א"ק

א-א"ח א"ח א"ח

א-א"א

